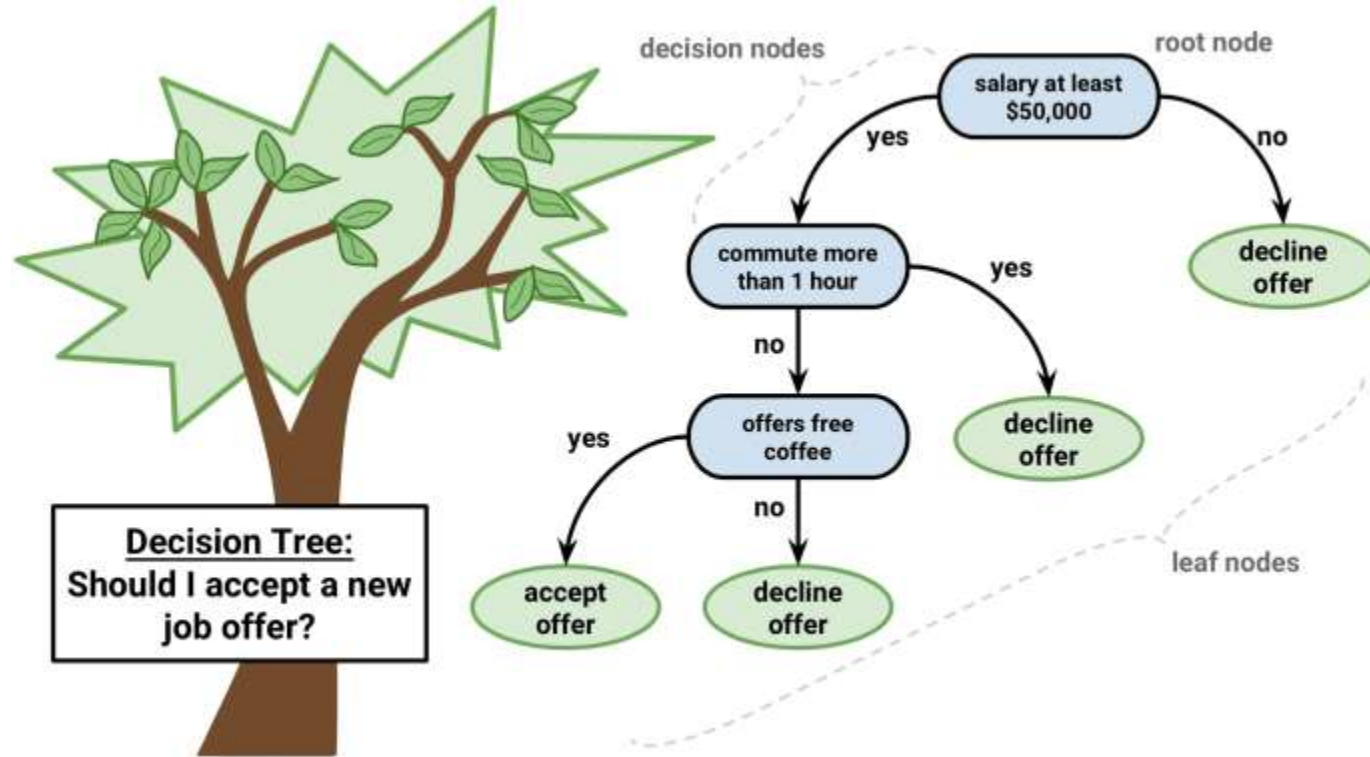

Umetna inteligenca

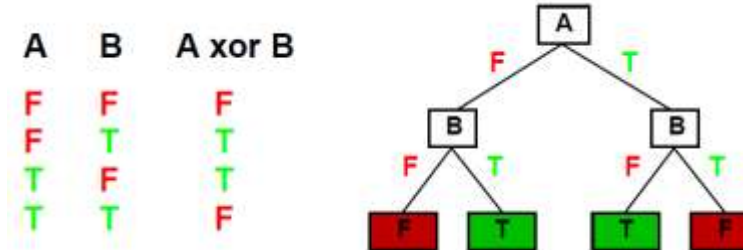
Odločitvena drevesa

- Gradnja drevesa
- Ocenjevanje atributov
- Binarizacija atributov
- Kratkovidnost
- Učenje iz šumnih podatkov
- Rezanje drevesa

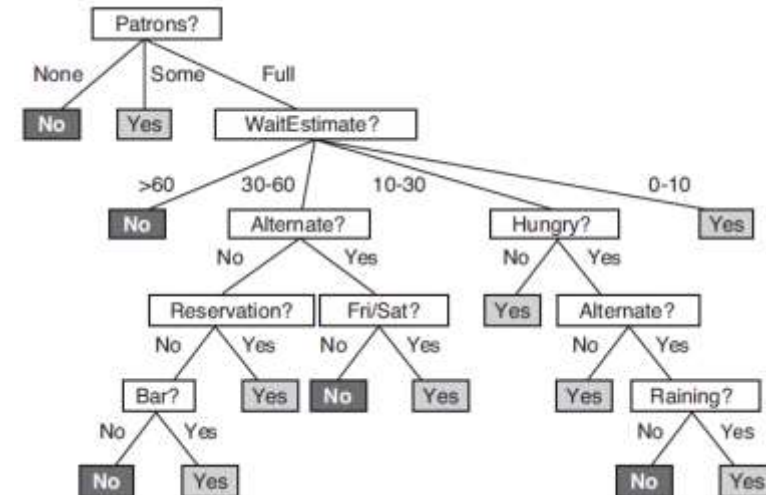

Odločitveno drevo

- ponazarja relacijo med vhodnimi vrednostmi (atributi) in odločitvijo (ciljna spremenljivka – razred)
 - notranja vozlišča: test glede na vrednost posameznega atributa
 - listi: odločitev (vrednost ciljne spremenljivke)
 - pot: konjunkcija pogojev v notranjih vozliščih na poti, ki vodi do lista
- poseben primer: binarna klasifikacija (razred ima dve možni vrednosti (npr. pozitivni/negativni, strupen/užiten itd.)

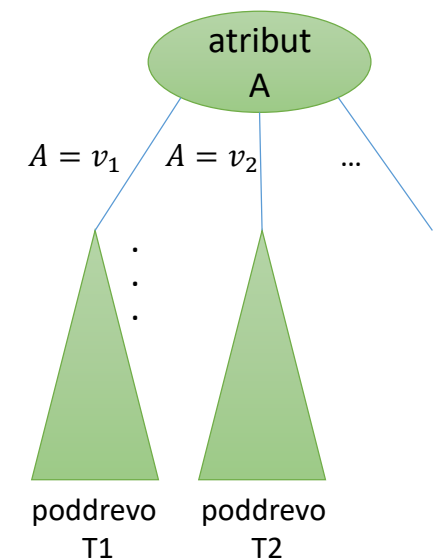

Example	Attributes										Target
	Alt	Bar	Fri	Hun	Pat	Price	Rain	Res	Type	Est	WillWait
X_1	T	F	F	T	Some	\$\$\$	F	T	French	0-10	T
X_2	T	F	F	T	Full	\$	F	F	Thai	30-60	F
X_3	F	T	F	F	Some	\$	F	F	Burger	0-10	T
X_4	T	F	T	T	Full	\$	F	F	Thai	10-30	T
X_5	T	F	T	F	Full	\$\$\$	F	T	French	>60	F
X_6	F	T	F	T	Some	\$\$	T	T	Italian	0-10	T
X_7	F	T	F	F	None	\$	T	F	Burger	0-10	F
X_8	F	F	F	T	Some	\$\$	T	T	Thai	0-10	T
X_9	F	T	T	F	Full	\$	T	F	Burger	>60	F
X_{10}	T	T	T	T	Full	\$\$\$	F	T	Italian	10-30	F
X_{11}	F	F	F	F	None	\$	F	F	Thai	0-10	F
X_{12}	T	T	T	T	Full	\$	F	F	Burger	30-60	T

Gradnja odločitvenega drevesa

- cilj: zgradi **čim manjše** drevo, ki je **konsistentno** z učnimi podatki
- prostor iskanja: kombinatoričen, vsa možna drevesa (neučinkovito!)
- **hevristični požrešni algoritem:**
 - izberi najbolj pomemben atribut – tisti, ki najbolj odločilno vpliva na klasifikacijo primera – in razdeli vse učne primere v poddrevesa glede na njegove vrednosti,
 - rekurzivno ponovi za poddrevesa (na ustreznih podmnožicah primerov),
 - če vsi elementi v listu pripadajo istemu razredu ali vozlišča ni možno deliti naprej (ni razpoložljivih atributov), ustavi gradnjo.
- imenovano tudi ***Top Down Induction of Decision Trees (TDIDT)***
- primeri implementacij: ID3, CART, Assistant, C4.5, C5, ...

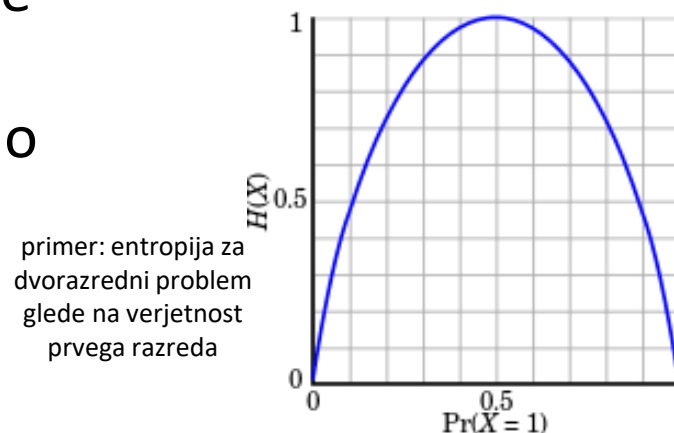
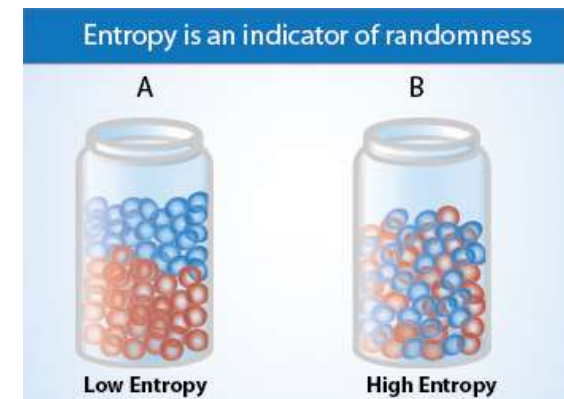

Izbor najbolj pomembnega atributa

- najboljši atribut je tisti, ki razdeli učno množico v najbolj "čiste" podmnožice (glede na razred)
- uporabimo lahko **mero entropije**:

$$H = - \sum_k p_k \log_2 p_k$$

- mera nečistoče oz. mera nedoločenosti naključne spremenljivke (Shannon in Weaver, 1949)
- enota: količina informacije v bitih, ki jo pridobimo
- primeri:
 - met kovanca: 1 bit informacije
 - poskus s štirimi enako verjetnimi možnimi izidi: 2 bita informacije
 - poskus z dvema izidoma, od katerih je eden 99%: ~ 0 bitov informacije

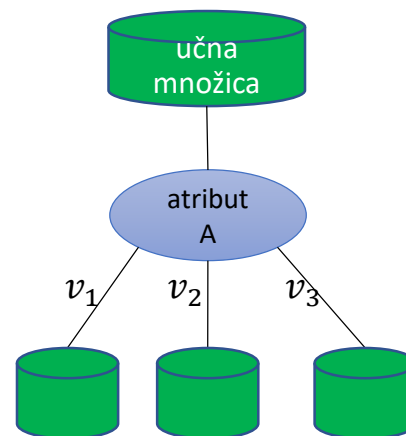
Informacijski prispevek

- dejansko nas zanima **znižanje entropije** (nedoločenosti) ob delitvi učne množice glede na vrednosti atributa A
- **informacijski prispevek**:

$$Gain(A) = I - I_{res}(A)$$

$$I_{res} = - \sum_{v_i \in A} p_{v_i} \sum_c p(c|v_i) \log_2 p(c|v_i)$$

- najbolj informativni atribut **maksimizira informacijski prispevek** (minimizira I_{res})

informacija (entropija)
 $I = H(C)$

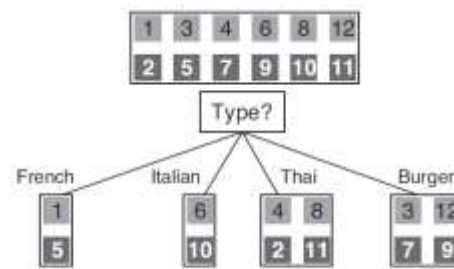

rezidualna informacija
(entropija)

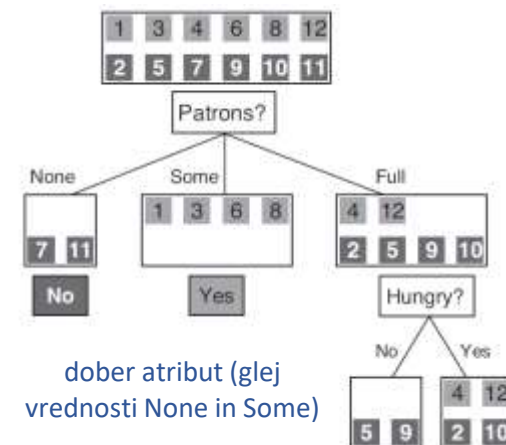
$$I_{res} = \sum_i p_{v_i} \cdot H(C|v_i)$$

Izbor najbolj pomembnega atributa

Example	Attributes										Target
	Alt	Bar	Fri	Hun	Pat	Price	Rain	Res	Type	Est	WillWait
X ₁	T	F	F	T	Some	\$\$\$	F	T	French	0-10	T
X ₂	T	F	F	T	Full	\$	F	F	Thai	30-60	F
X ₃	F	T	F	F	Some	\$	F	F	Burger	0-10	T
X ₄	T	F	T	T	Full	\$	F	F	Thai	10-30	T
X ₅	T	F	T	F	Full	\$\$\$	F	T	French	>60	F
X ₆	F	T	F	T	Some	\$	T	T	Italian	0-10	T
X ₇	F	T	F	F	None	\$	T	F	Burger	0-10	F
X ₈	F	F	F	T	Some	\$	T	T	Thai	0-10	T
X ₉	F	T	T	F	Full	\$	T	F	Burger	>60	F
X ₁₀	T	T	T	T	Full	\$\$\$	F	T	Italian	10-30	F
X ₁₁	F	F	F	F	None	\$	F	F	Thai	0-10	F
X ₁₂	T	T	T	T	Full	\$	F	F	Burger	30-60	T

slab atribut (slabo loči pozitivne in negativne primere)

dober atribut (glej vrednosti None in Some)

- znižanje entropije ob delitvi učne množice glede na vrednosti atributa A
- $Gain(A) = I - I_{res}(A)$

$$I = -p(T) \log_2 p(T) - p(F) \log_2 p(F) = -\frac{6}{12} \log_2 \frac{6}{12} - \frac{6}{12} \log_2 \frac{6}{12} = -\log_2 \frac{1}{2} = 1$$

$$I_{res}(Type) = -\frac{2}{12} \left[\frac{1}{2} \log_2 \frac{1}{2} + \frac{1}{2} \log_2 \frac{1}{2} \right] - \frac{2}{12} \left[\frac{1}{2} \log_2 \frac{1}{2} + \frac{1}{2} \log_2 \frac{1}{2} \right] - \frac{4}{12} \left[\frac{2}{4} \log_2 \frac{2}{4} + \frac{2}{4} \log_2 \frac{2}{4} \right] - \frac{4}{12} \left[\frac{2}{4} \log_2 \frac{2}{4} + \frac{2}{4} \log_2 \frac{2}{4} \right] = 1$$

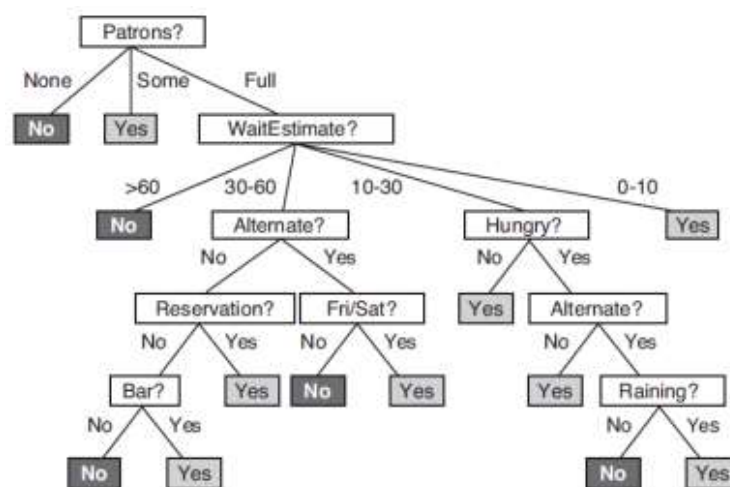
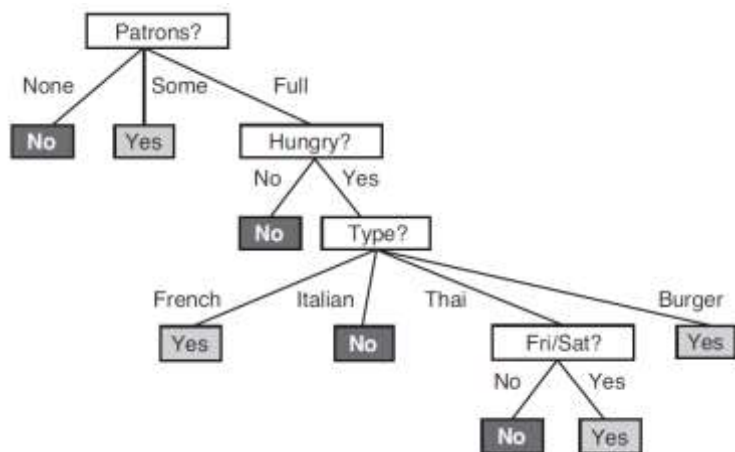
$$I_{res}(Patrons) = -\frac{2}{12} \cdot 0 - \frac{4}{12} \cdot 0 - \frac{6}{12} \left[\frac{2}{6} \log_2 \frac{2}{6} + \frac{4}{6} \log_2 \frac{4}{6} \right] \approx 0,46$$

$$Gain(Type) = 1 - 1 = 0$$

$$Gain(Patrons) = 1 - 0,46 = 0,54$$

Primer

- naučeno odločitveno drevo (levo) je krajše od ročno zgrajenega drevesa (desno)

- obe drevesi sta konsistentni s primeri
- v zgrajenem drevesu ne nastopajo vsi atributi (npr. *Raining in Reservation*), zakaj?

Večvrednostni atributi

- težava z atributi, ki imajo več kot dve vrednosti: informacijski prispevek precenjuje njihovo kakovost (entropija je nižja na račun večjega števila vrednosti in ne na račun kakovosti atributa)
- rešitve:
 - normalizacija informacijskega prispevka (**relativni informacijski prispevek**, bolje: **mera razdalje**)
 - **binarizacija** atributov

Relativni informacijski prispevek

information gain ratio (sistem C4.5 Quinlan, 1986)

$$Gain(A) = I - I_{res}(A)$$

$$I(A) = - \sum_v p_v \log_2 p_v$$

v – vrednost atributa,
 c – razred

$$GainRatio(A) = \frac{Gain(A)}{I(A)} = \frac{I - I_{res}(A)}{I(A)}$$

informacija, ki jo potrebujemo
za določitev vrednosti atributa
A (entropija atributa)

Problem: $I(A) = 0$ (oziroma zelo majhen)

Rešitev: upoštevaj samo attribute z nadpovprečnim Gain (A)

Binarizacija atributov

- alternativa za reševanje problematike z večvrednostnimi atributi
- zalogo vrednosti atributa lahko razbijemo v dve množici
- primer: atribut $barva \in \{rdeča, rumena, zelena, modra\}$
- strategije:
 - $\{\{rdeča\}, \{rumena, zelena, modra\}\}$ (one-vs-all)
 - $\{\{rdeča, rumena\}, \{zelena, modra\}\}$
 - vpeljava binarnih atributov za vsako barvo
 - itd.
- prednost: manjše vejanje drevesa (statistično bolj zanesljivo, možna višja klasifikacijska točnost)
 - različne binarne verzije atributa lahko nastopajo kot samostojni atributi, ki se v drevesu pojavijo večkrat

Kratkovidnost algoritma TDIDT

- TDIDT je požrešni algoritem, ki "lokalno" izbira najboljši atribut in ne upošteva, kako dobro drugi algoritmi dopolnjujejo izbrani atribut
- prednosti in slabosti zgornjega pristopa?
- kratkovidnost (angl. myopy) izbora atributa
- primer: problem XOR

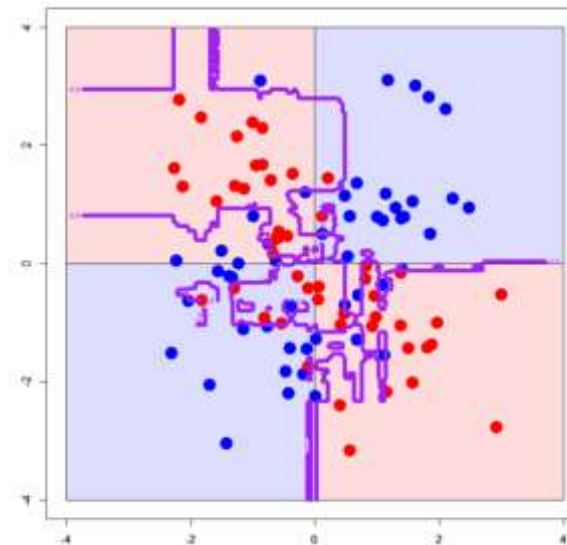
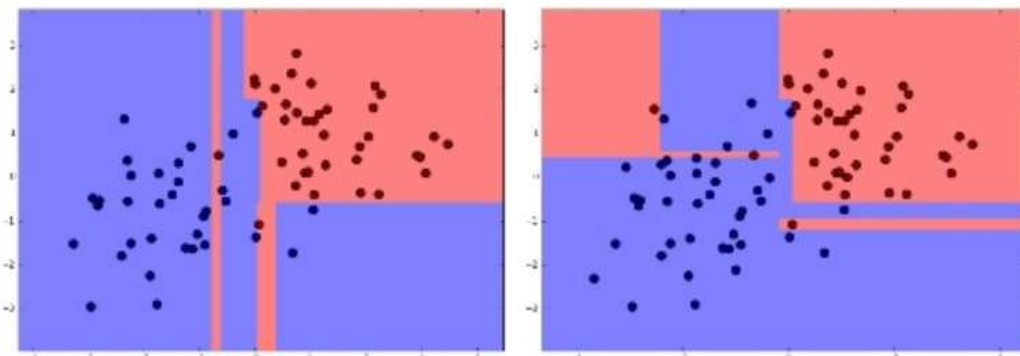
A_1	A_2	Razred
0	0	0
0	1	1
1	0	1
1	1	0

$Gain(A_1) = ?$

$Gain(A_2) = ?$

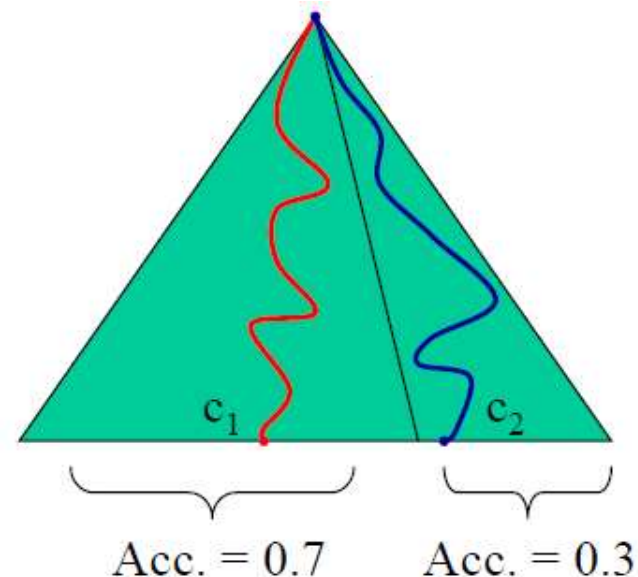
Učenje dreves iz šumnih podatkov

- vir: nepopolni podatki, napake v učnih primerih
- težave:
 - učenje šuma in ne dejanske (skrite) funkcije, ki generira podatke
 - pretirano prilagajanje vodi v velika drevesa
 - slaba razumljivost dreves
 - posledica: nižja klasifikacijska točnost na novih podatkih
- rešitev: rezanje odločitvenega drevesa

Rezanje odločitvenih dreves

- premislek: nižji deli drevesa (bližji listom) predstavljajo večje lokalno prilagajanje učnim podatkom, ki so lahko posledica šuma
- ideja: odstranimo (režemo) spodnje dele drevesa, da dosežemo boljše posplošitev naučenega drevesa (in klasifikacijsko točnost na nevidenih podatkih)
- primer nizke točnosti drevesa pri skrajnem primeru pretiranega prilagajanja:
 - dva razreda, c_1 in c_2 , $p(c_1) = 0,7$, $p(c_2) = 0,3$
 - privzeta točnost (točnost večinskega razreda) = 0,7
 - drevo, zgrajeno do konca (en primer v vsakem listu)
 - pričakovana točnost: $0,7 \times 0,7 + 0,3 \times 0,3 = 0,58$ (manj kot privzeta točnost!)

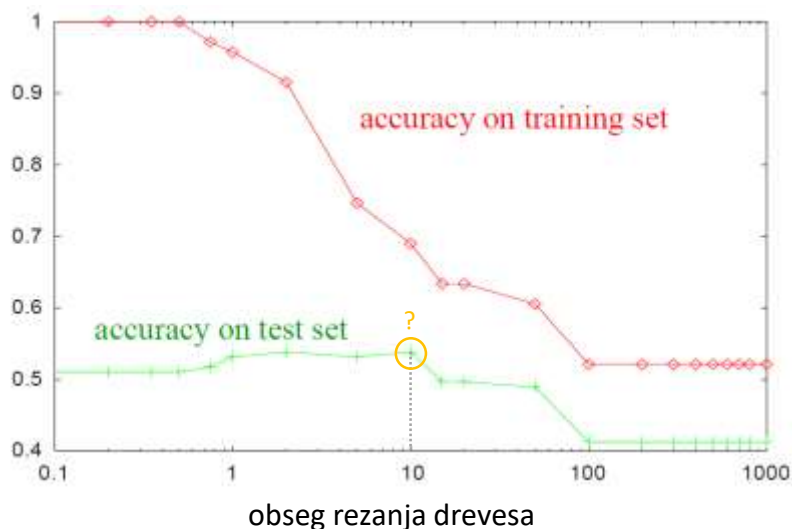

Rezanje odločitvenih dreves

- cilj: maksimiziraj pričakovano točnost (minimiziraj pričakovano napako) drevesa
- vprašanja:
 - kako to doseči,
 - kje rezati,
 - kombinatorično število možnih porezanih dreves
- primeri:

vpliv rezanja na točnost (B. Zupan, domena glass)

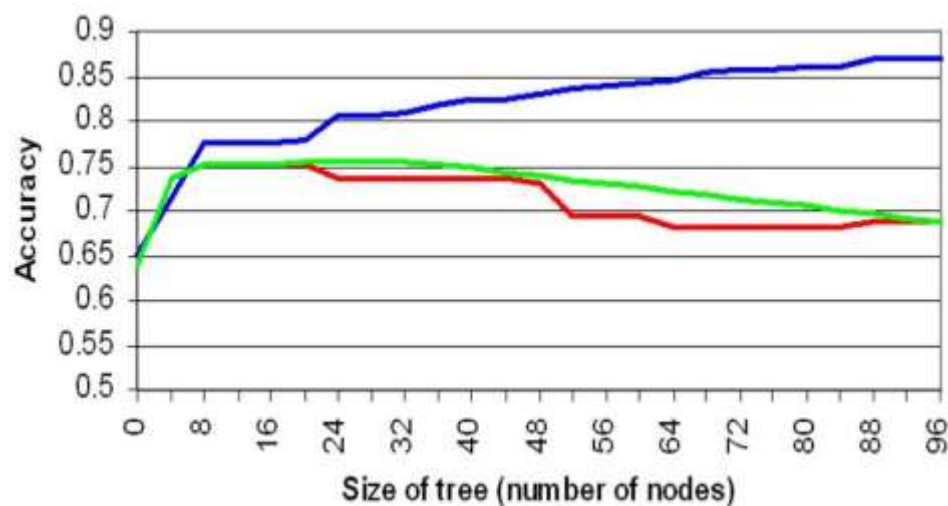
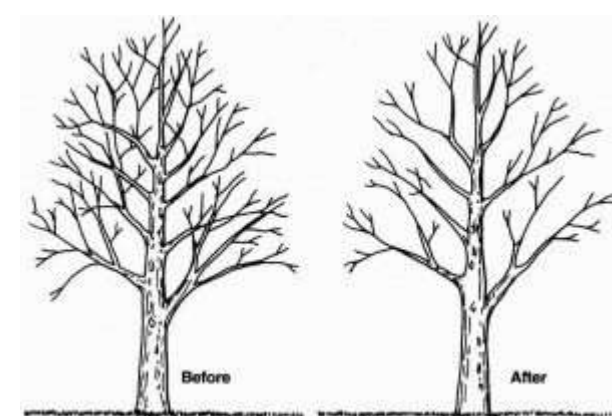

primer iz prakse: lociranje primarnega tumorja (domena *Primary tumor*)

Klas. točnost	
Pretirano pril. drevo (150 vozlišč)	41%
Porezano drevo (15 vozlišč)	45%
Privzeta točnost	24,7%
Zdravniki	42%

Rezalna množica

- ocenjevanje točnosti poddrevesa pri rezanju:
 - na učnih podatkih
 - na posebni množici testnih primerov (rezalna množica, validacijska množica) - če imamo dovolj podatkov (ostane manj podatkov za gradnjo)
- tipična delitev podatkov
 - učna množica (70%): od tega množica za gradnjo (growing set) 70% (torej 49%) in rezalna množica (pruning set) 30% (torej 21%)
 - testna množica (30%)

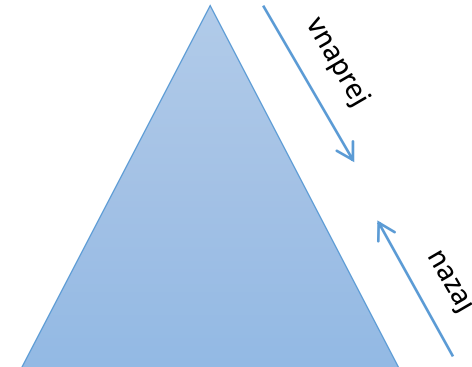
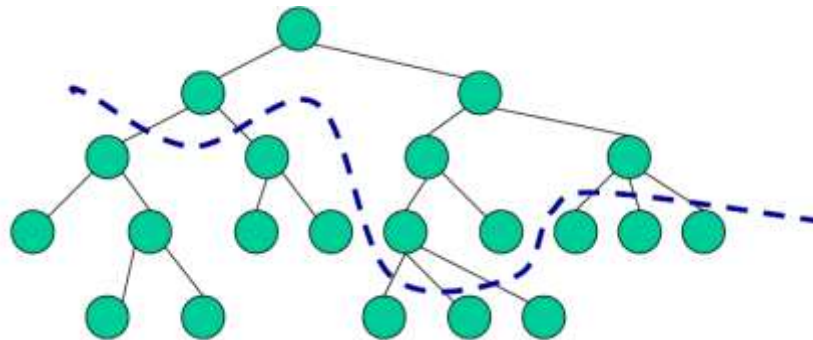
učna množica

rezalna množica

testna množica

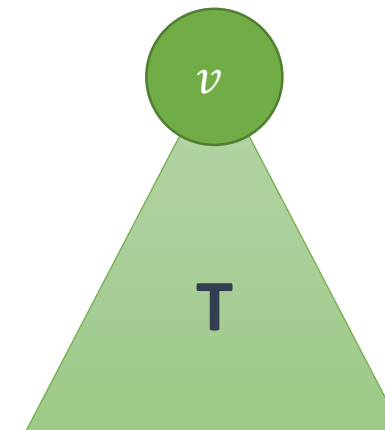
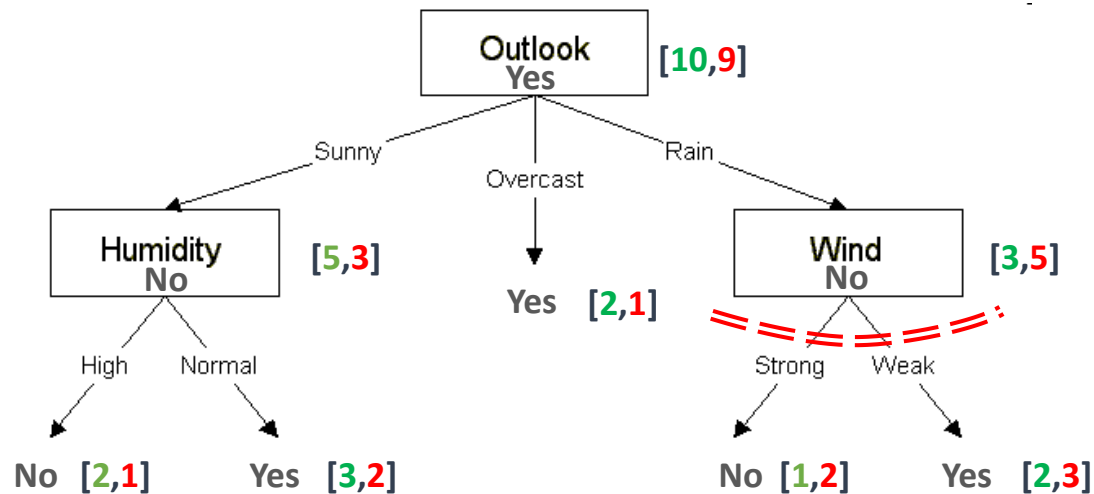
Strategije rezanja

- **rezanje vnaprej** (angl. *forward pruning*, *pre-stopping*, *pre-pruning*): uporaba dodatnega kriterija za zaustavitev gradnje grevesa glede na obseg šuma (na podlagi: števila primerov, večinski razred, smiselnost delitve v poddrevesa glede na informacijski prispevek itd.)
 - hitrejše
 - kratkovidno, upošteva samo zgornji del drevesa
- **rezanje nazaj** (angl. *post-pruning*): rezanje, ki po gradnji celotnega drevesa, odstrani manj zanesljive dele drevesa (opisujejo šum, zgrajeni iz manj podatkov in z manj informativnimi atributi)
 - počasneje, oblika post-procesiranja
 - upošteva informacijo iz celega drevesa
 - pristopa:
 - rezanje z zmanjševanjem napake (reduced error pruning, REP)
 - rezanje z minimizacijo napake (minimal error pruning, MEP)

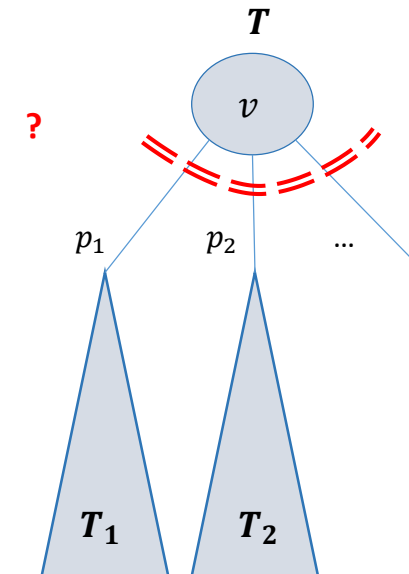
Rezanje z zmanjševanjem napake

- angl. *reduced error pruning* (REP)
- uporablja rezalno množico, potrebna primerna velikost za zanesljivost
- postopek:
 - potuj od listov navzgor (prični s starši listov)
 - za vsako notranje vozlišče izračunaj dobiček rezanja:
št. napačnih klasifikacij v drevesu T — št. napačnih klasifikacij v vozlišču v
 - če je dobiček pozitiven, obreži in nadaljuj postopek s staršem
sicer ustavi postopek
- Učna: Yes/No; Rezalna: [Yes,No]

Rezanje z minimizacijo napake

- angl. *minimal error pruning* (MEP) (Niblett in Bratko, 1986; Cestnik in Bratko, 1991)
- uporablja množico za gradnjo drevesa (in ne ločene rezalne množice)
- cilj: poreži drevo tako, da je ocenjena klasifikacijska točnost maksimalna (napaka minimalna)
- za vozlišče v izračunamo:
 - **statično napako** (verjetnost klasifikacije v napačni razred)
 $e(v) = p(\text{razred} \neq C|v)$, C je večinski razred v v
 - **vzvratno napako** (angl. *backed-up error*)
 $\sum_i p_i E(T_i) = p_1 E(T_1) + p_2 E(T_2) + \dots$
- režemo, če je **statična napaka manjša od vzvratne napake**
- **napaka optimalno obrezanega drevesa** je torej
 $E(T) = \min(e(v), \sum_i p_i E(T_i))$
 $E(T) = e(v)$, če je v list

Ocenjevanje verjetnosti

- kako oceniti statično napako v vozlišču v ?
- primeri uporabe relativne frekvence (N – št. primerov v vozlišču, n – št. primerov, ki pripadajo večinskemu razredu C):
 - $N = 1, n = 1 \rightarrow$ točnost=100%
 - $N = 2, n = 1 \rightarrow$ točnost= 50% ? (samo z enim dodatnim primerom)
- težave:
 - potrebujemo oceno verjetnosti, ki je stabilna tudi pri manjšem številu primerov
 - smiselno je, da ocena verjetnosti upošteva tudi **apriorno verjetnost** (verjetnost, ki jo poznamo o problemu – npr. 50% za izid meta kovanca)

Ocenjevanje verjetnosti

boljši oceni verjetnosti:

- **Laplaceova ocena verjetnosti:**

$$p = \frac{n + 1}{N + k}$$

n – št. primerov, ki pripadajo razredu C,

N – št. vseh primerov

k – št. vseh razredov

- k je problematičen parameter; ocena ne upošteva apriorne verjetnosti

- **m-ocena verjetnosti**

$$p = \frac{n + p_a m}{N + m} = \overset{\text{delež upoštevanja apriorne verjetnosti}}{p_a \cdot \frac{m}{N + m}} + \overset{\text{delež upoštevanja relativne frekvence}}{\frac{n}{N} \cdot \frac{N}{N + m}}$$

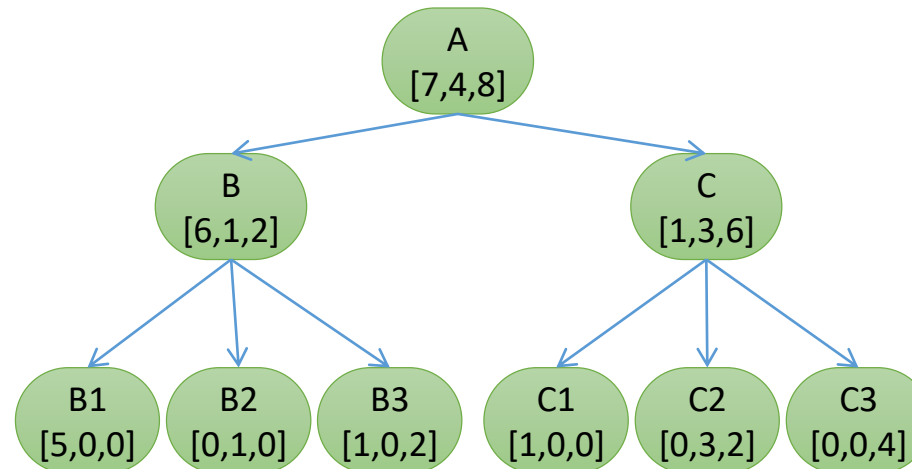
p_a – apriorna verjetnost razreda C

m – parameter ocene (vpliva na delež upoštevanja apriorne verjetnosti)

- malo šuma – majhen m – malo rezanja / veliko šuma – velik m – veliko rezanja
- posplošitev Laplaceove ocene za $m = k$ in $p_a = 1/k$

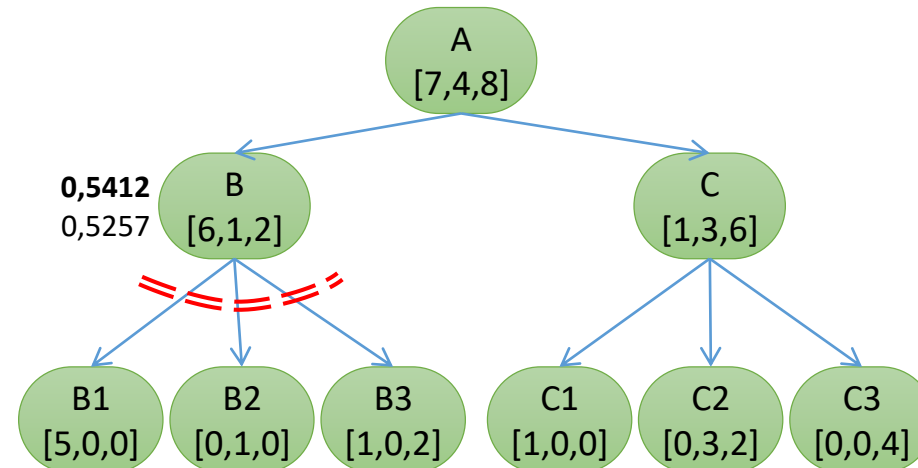
Vaja

- primer: Bratko: Prolog Programming for AI
- Podano je odločitveno drevo za klasifikacijo v razrede x z naslednjimi apriornimi verjetnostmi razredov: $p_a(x) = 0,4$, $p_a(y) = 0,3$, $p_a(z) = 0,3$. Številke v oglatih oklepajih $[x, y, z]$ predstavljajo frekvence primerov v vozlišču, ki pripadajo ustreznim razredom. Obreži drevo s postopkom MEP in vrednostjo $m = 8$.

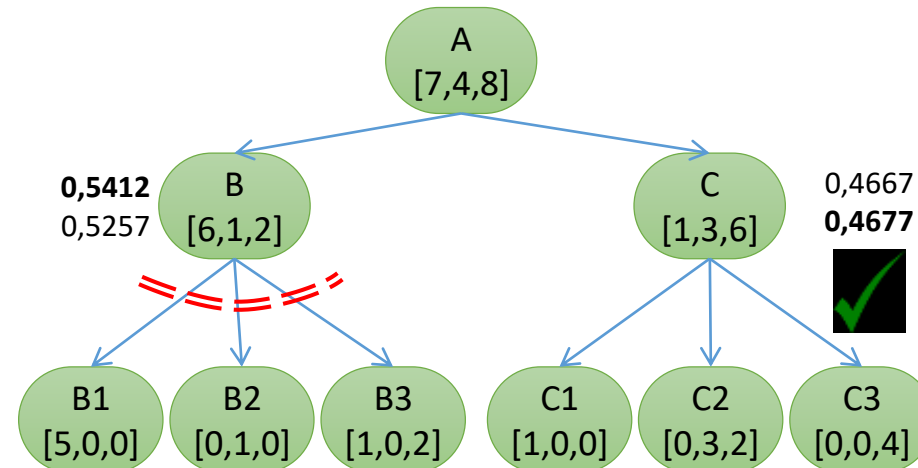
Vaja

- klasifikacijske točnosti v listih B1, B2 in B3:
- $p(x|B1) = \frac{n+m \cdot p_a(x)}{N+m} = \frac{5+8 \cdot 0,4}{5+8} = 0,6308$
- $p(y|B2) = \frac{1+8 \cdot 0,3}{1+8} = 0,3778$
- $p(z|B3) = \frac{2+8 \cdot 0,3}{3+8} = 0,4$
- vzvratna točnost v vozlišču B: $\frac{5}{9} \cdot 0,6308 + \frac{1}{9} \cdot 0,3778 + \frac{3}{9} \cdot 0,4 = 0,5257$
- statična točnost v vozlišču B:
 $p(x|B) = \frac{6+8 \cdot 0,4}{9+8} = 0,5412$
- statična točnost je večja od vzvratne točnosti → porežemo
- nadaljujemo z vozliščema C in A ...

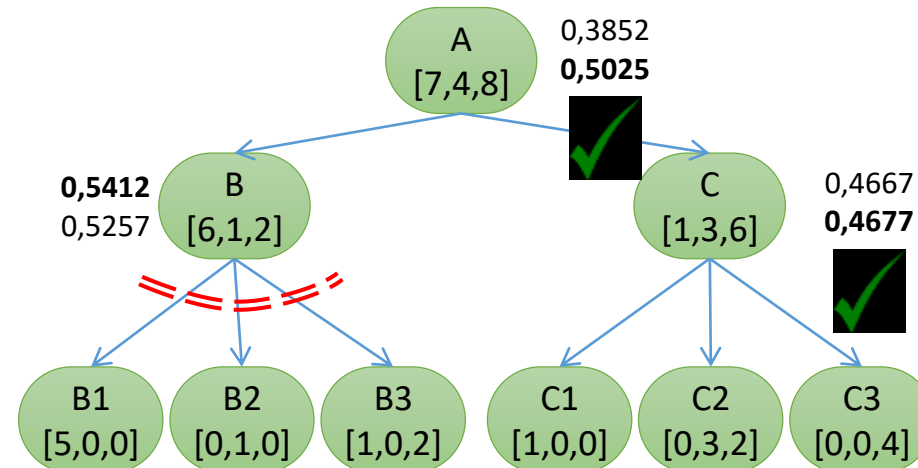
Vaja

- klasifikacijske točnosti v listih C1, C2 in C3:
- $p(x|C1) = \frac{n+m \cdot p_a(x)}{N+m} = \frac{1+8 \cdot 0,4}{1+8} = 0,4667$
- $p(y|C2) = \frac{3+8 \cdot 0,3}{5+8} = 0,4154$
- $p(z|C3) = \frac{4+8 \cdot 0,3}{4+8} = 0,5333$
- vzvratna točnost v vozlišču C: $\frac{1}{10} \cdot 0,4667 + \frac{5}{10} \cdot 0,4154 + \frac{4}{10} \cdot 0,5444 = 0,4677$
- statična točnost v vozlišču C:
 $p(z|C) = \frac{6+8 \cdot 0,3}{10+8} = 0,4667$
- vzvratna točnost je večja od statične točnosti → ne porežemo
- nadaljujemo z vozliščem A ...

Vaja

- klasifikacijske točnosti v podrevesih s koreni v B in C:
- $E(B) = \min(e(B), \sum_i p_i E(B_i)) = 0,5412$
- $E(C) = \min(e(C), \sum_i p_i E(C_i)) = 0,4677$
- vzvratna točnost v vozlišču A: $\frac{9}{19} \cdot 0,5412 + \frac{10}{19} \cdot 0,4677 = 0,5025$
- statična točnost v vozlišču A:
 $p(z|A) = \frac{8+8 \cdot 0,3}{19+8} = 0,3852$
- vzvratna točnost je večja od statične točnosti \rightarrow ne porežemo

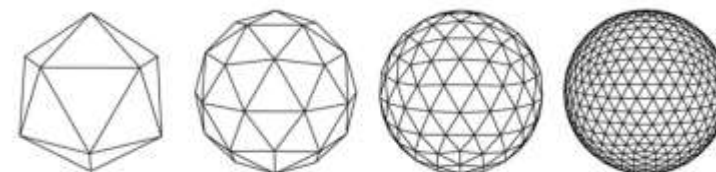
Obravnava atributov

potrebno je nasloviti še naslednja problema:

- **manjkajoči podatki** v atributih:
 - ignorirati cele primere z neznanimi vrednostmi?
 - uporabiti vrednost NA/UNKNOWN?
 - nadomestiti manjkajočo vrednost (povprečna, najbolj pogosta, naključna, napovedana)
 - primer obravnavamo verjetnostno glede na vse možne vrednosti atributa (s tako utežjo lahko sodeluje pri gradnji modela in klasifikaciji)

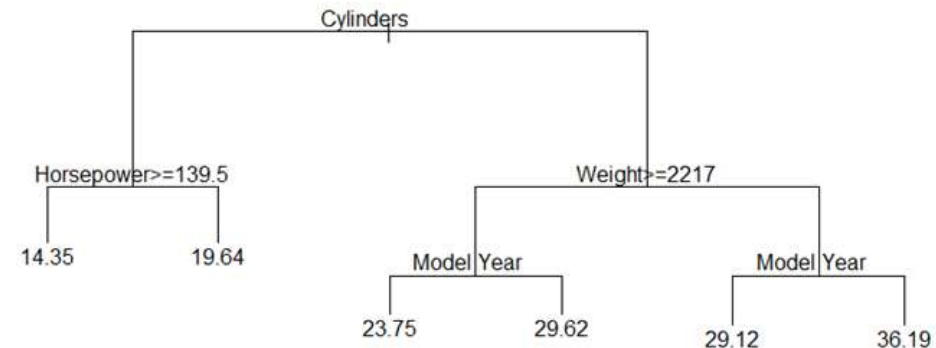
Respondent	Variables			
	A	B	C	D
1	1	2	3	4
2	1	2	3	4
3	4	3	2	1
4	4	3	2	1
5	1	2		1
6		2	2	1
7	1	2	2	
8	1		2	1

- **obrnava numeričnih atributov:** običajno izvedemo diskretizacijo v dva (binarizacija) ali več diskretnih intervalov
 - intervali z enako frekvenco primerov (equal-frequency)
 - intervali enake širine (equal-width)
 - intervali, ki maksimizirajo informacijski dobit

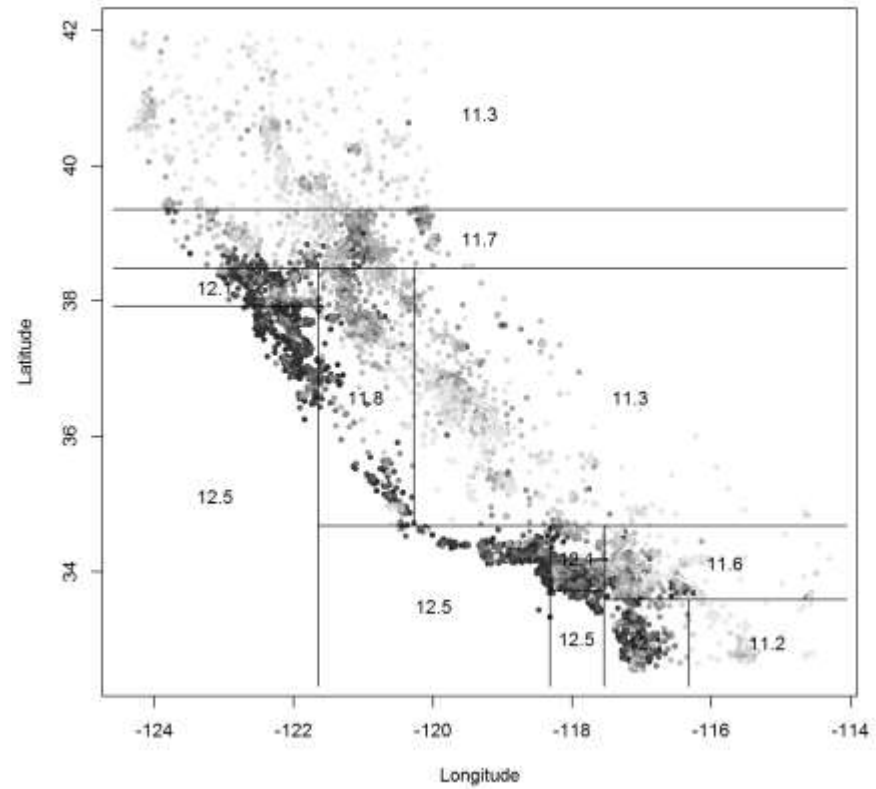
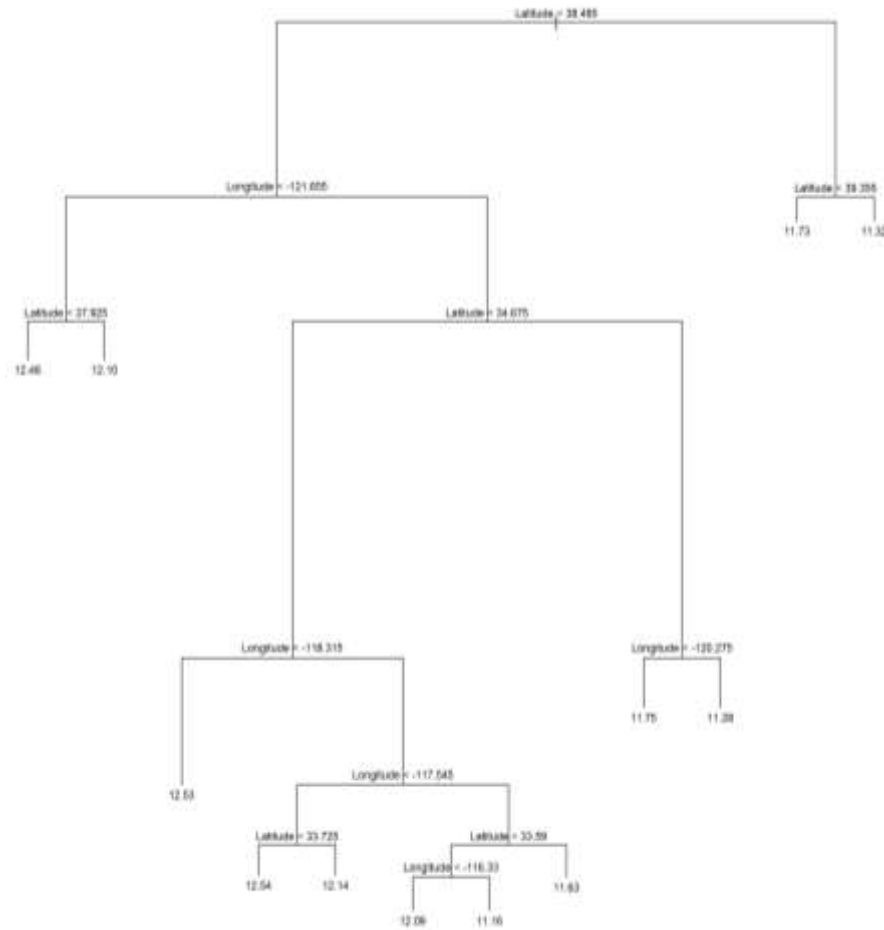

Regresijska drevesa

- zvezna ciljna spremenljivka – regresijski problem
- regresijska drevesa so podobna odločitvenim drevesom, le za regresijske probleme
- sistemi: CART (Breiman et al. 1984), RETIS (Karalič 1992), M5 (Quinlan 1993), WEKA (Witten and Frank, 2000)
- listi v regresijskem drevesu predstavljajo:
 - povprečno vrednost označb ("razreda") primerov v listu
 - preprost napovedni model (npr. linearna regresija) za nove primere

Regresijska drevesa

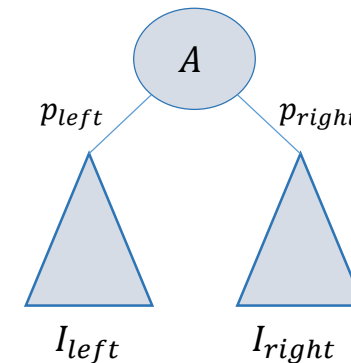
Gradnja regresijskih dreves

- atribut delimo glede na izbrano mejno vrednost
- drugačna mera za merjenje nedoločenosti/nečistoče: srednja kvadratna napaka v vozlišču v :

$$MSE(v) = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2$$

- cilj: minimiziramo rezidualno nedoločenost po delitvi primerov glede na vrednosti atributa A
- pričakovana rezidualna nečistost

$$I_{res}(A) = p_{left} \cdot I_{left} + p_{right} \cdot I_{right}$$

Rezanje regresijskega drevesa

uporabimo prirejeno m -oceno:

$$e = \frac{n}{N + m} e_v + \frac{m}{N + m} e_k$$

n – število primerov v vozlišču,

N – število vseh primerov

e_v – povprečna napaka modela na teh primerih, če list

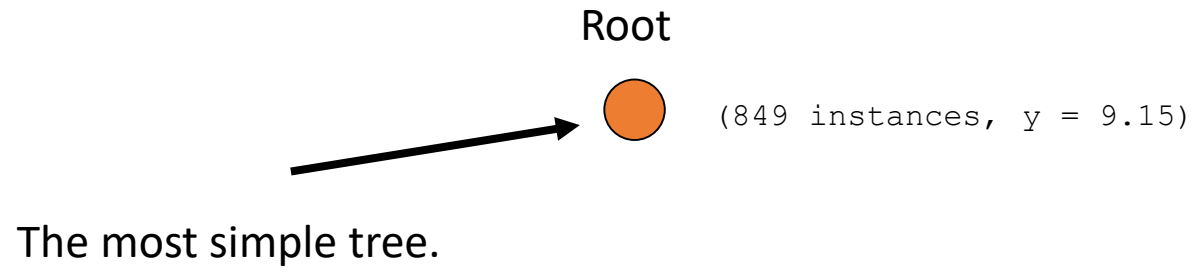
e_k – povprečna napaka tega istega modela na vseh učnih primerih.

Growing a Regression Tree

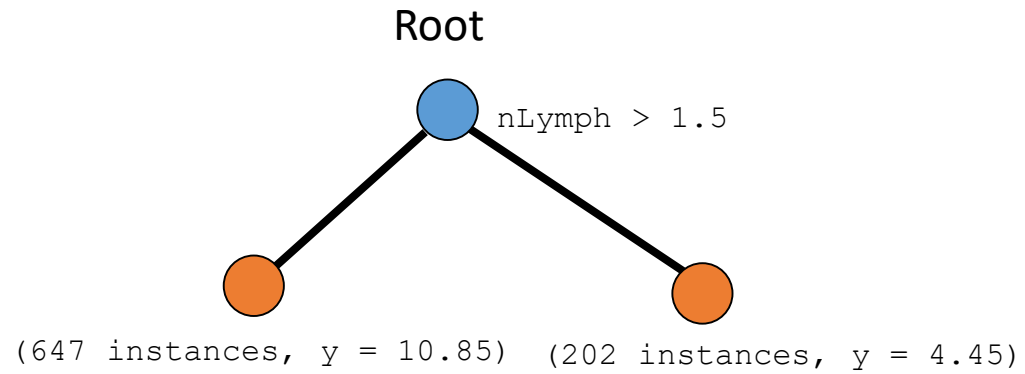
Predicting Breast Cancer Recurrence

Leaves: 1, MSE = 41.46

Growing a Regression Tree

Predicting Breast Cancer Recurrence

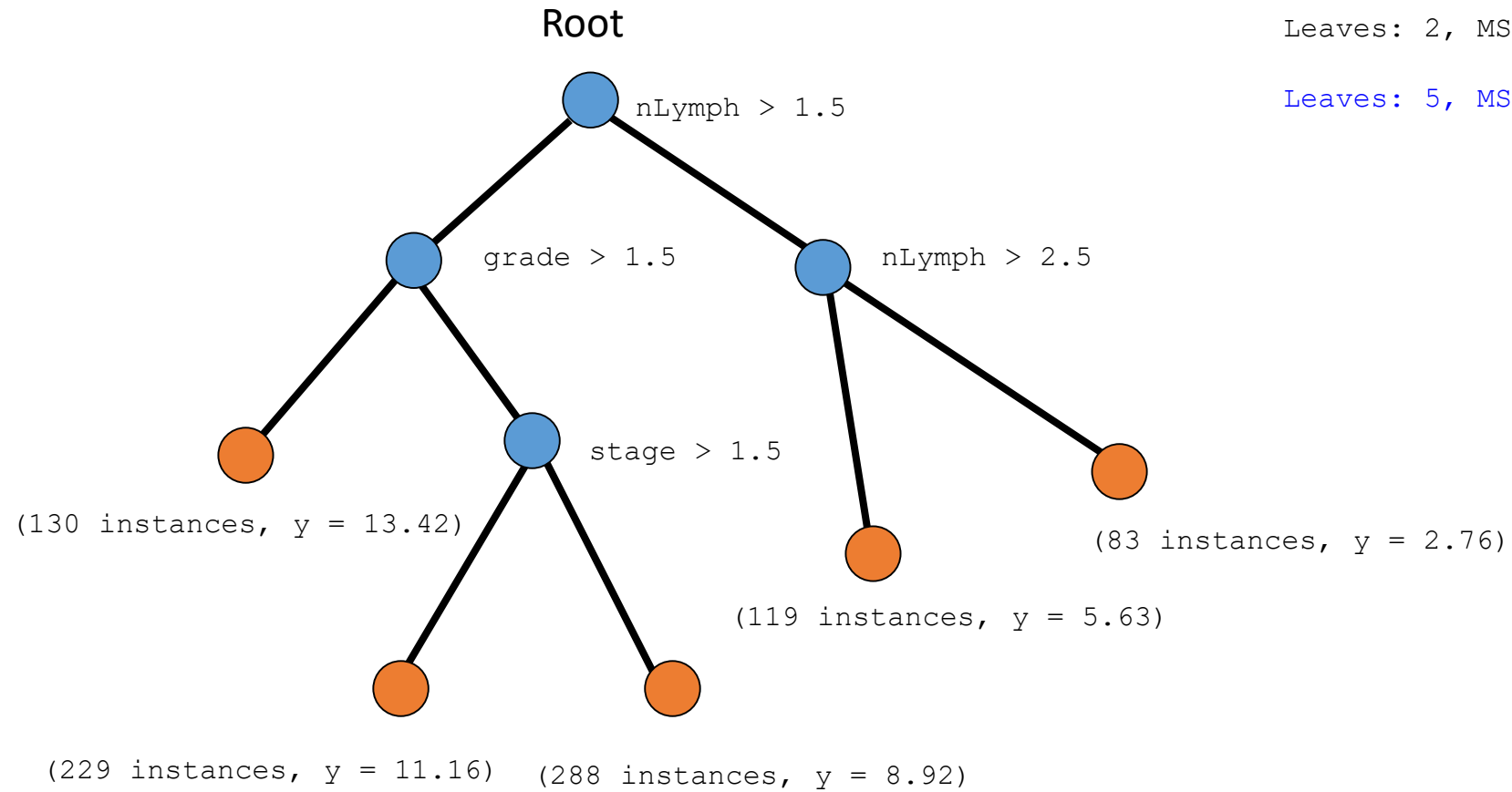

Leaves: 1, MSE = 41.46

Leaves: 2, MSE = 36.32

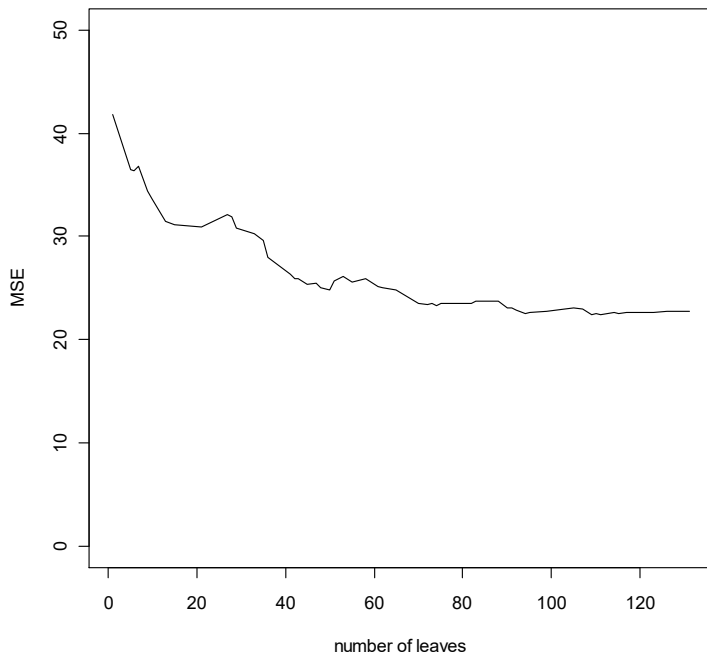
Growing a Regression Tree

Predicting Breast Cancer Recurrence

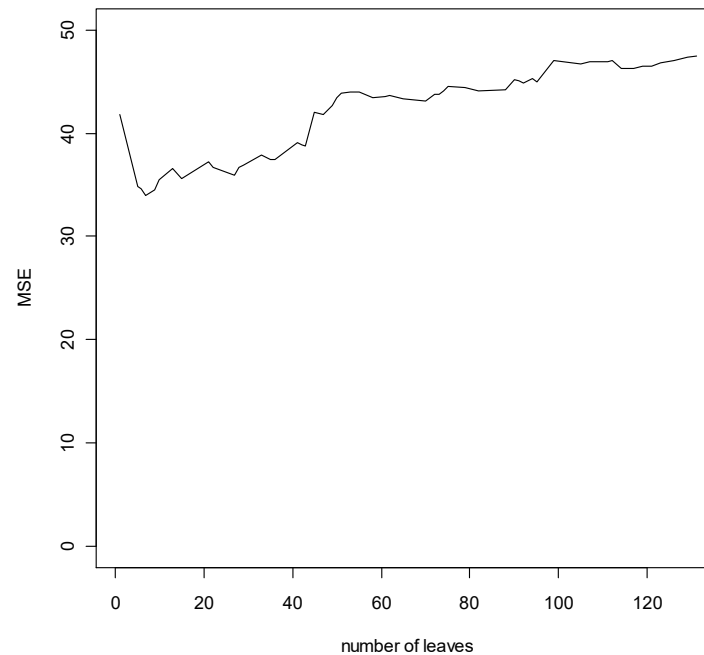

Overfitting a Regression Tree

Predicting Breast Cancer Recurrence

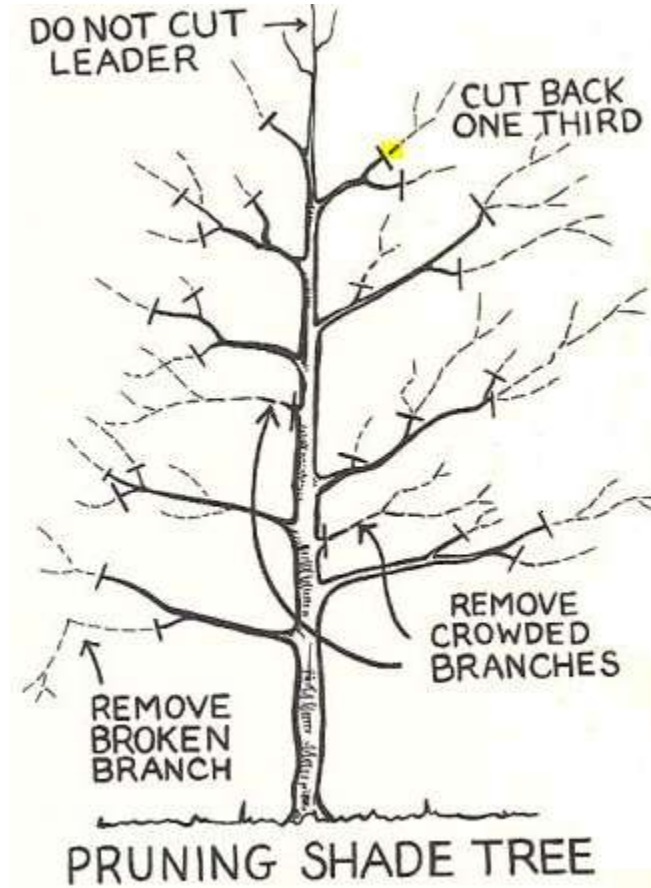
Results on the training data set

Results on the test data set

Further increasing the size of the tree may result in overfitting and a higher error.

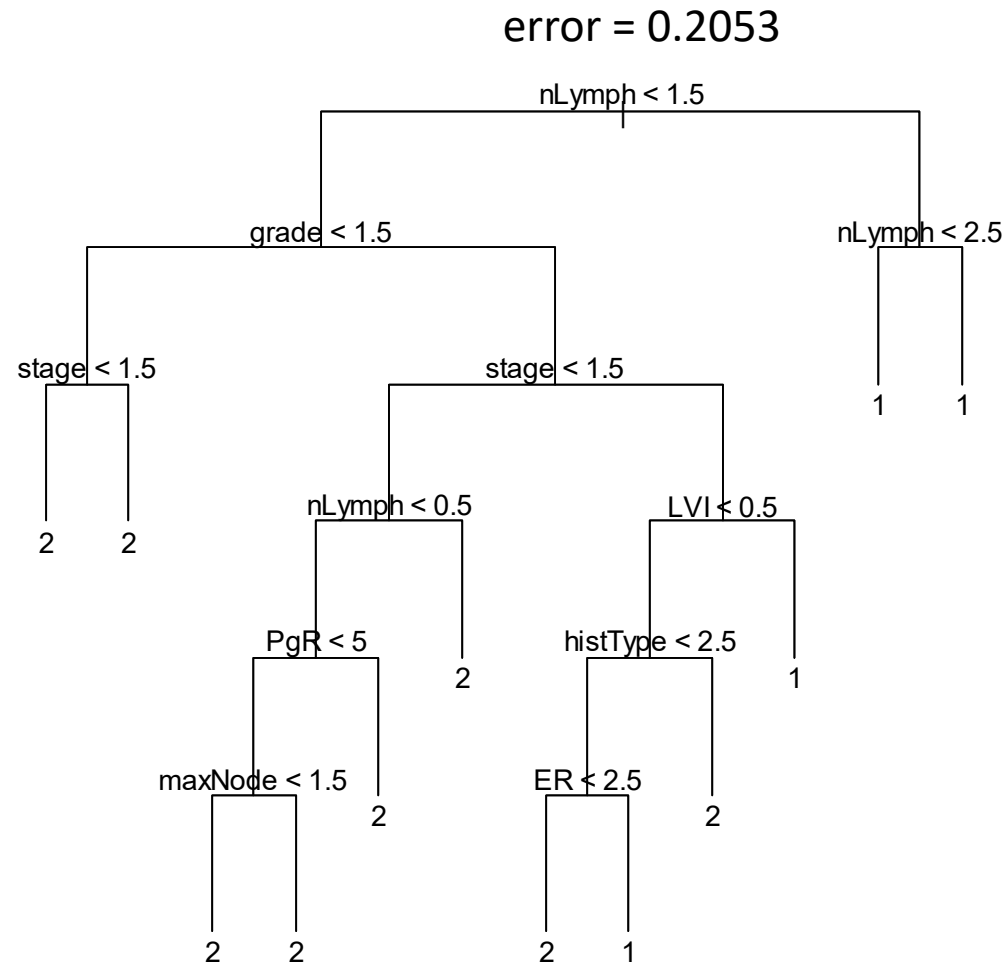
Decision Tree Pruning

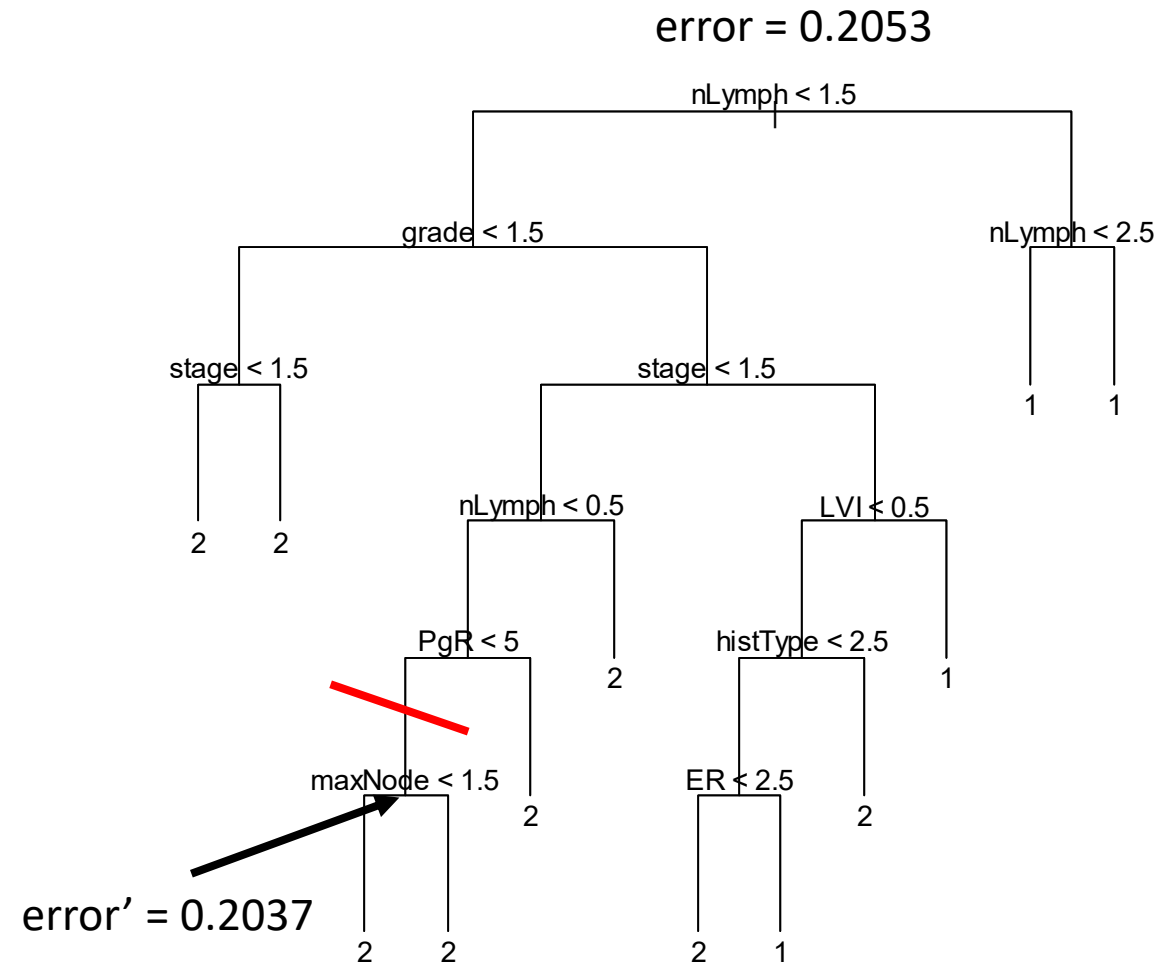
An Unpruned Classification Tree

Oncology Training Dataset
+
Independent Pruning Dataset

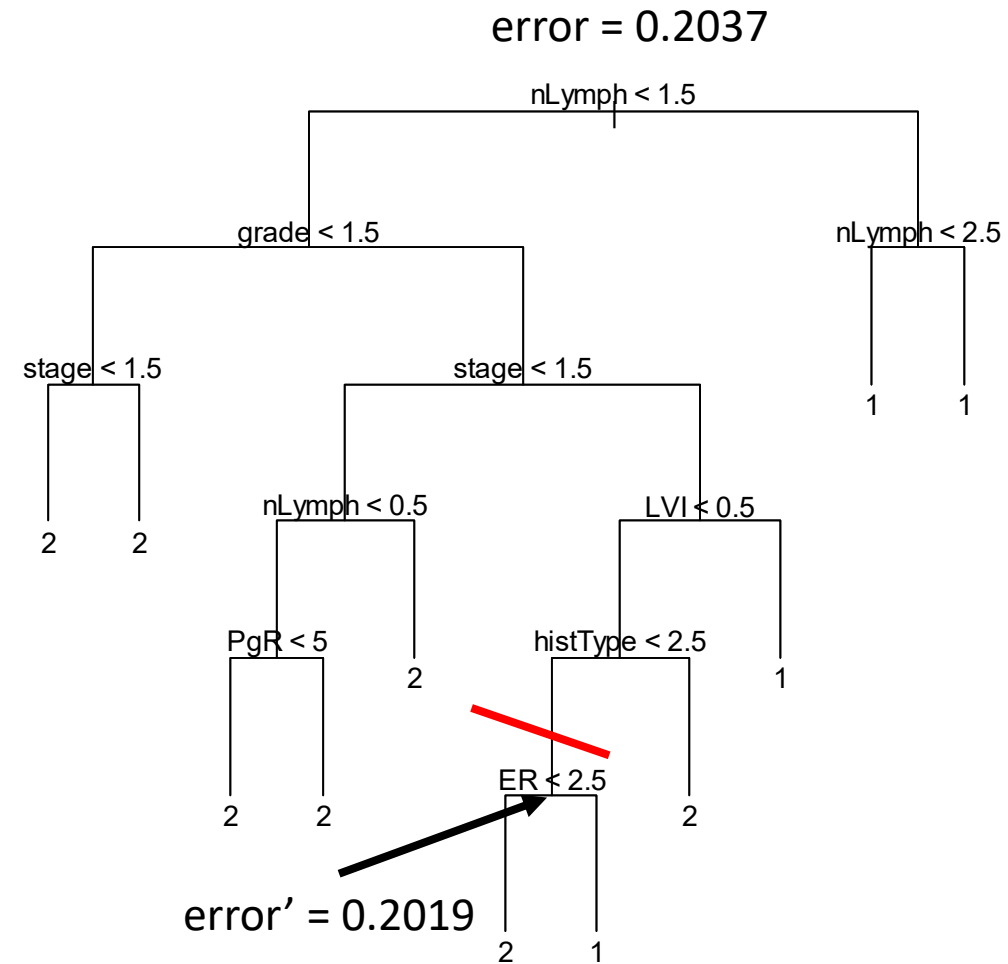
We use the Brier score to
measure the error.

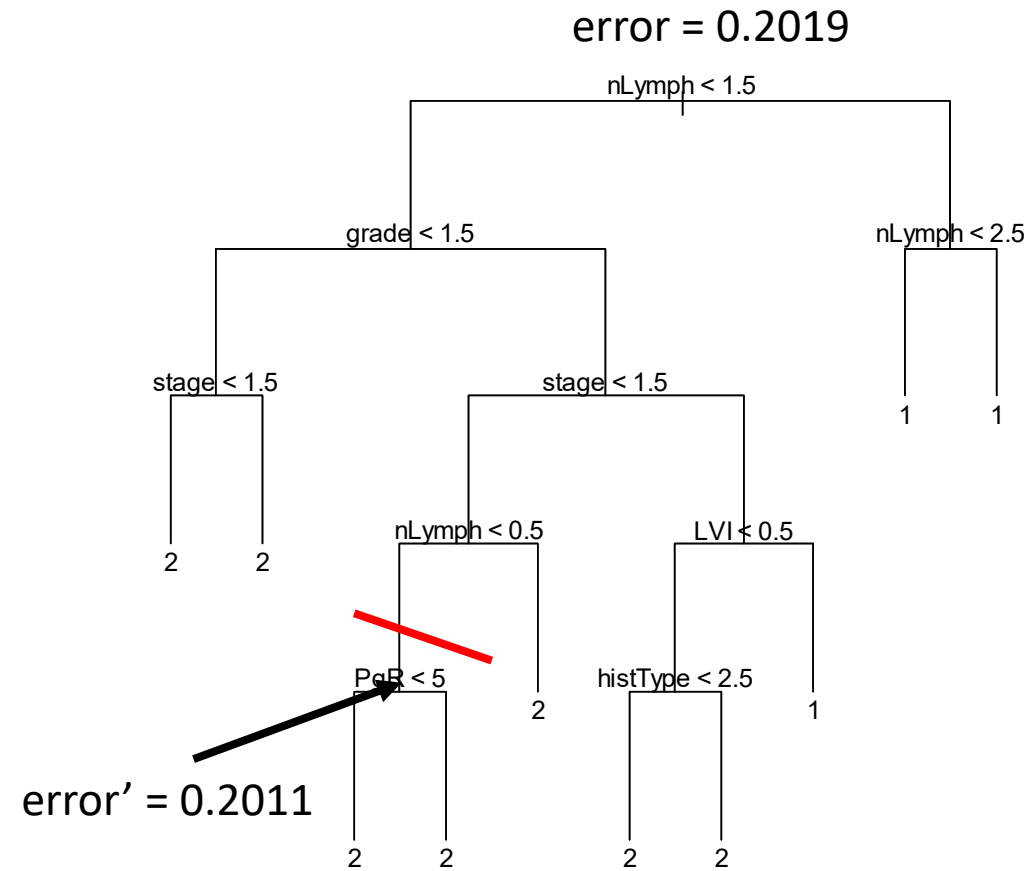
Snip,...

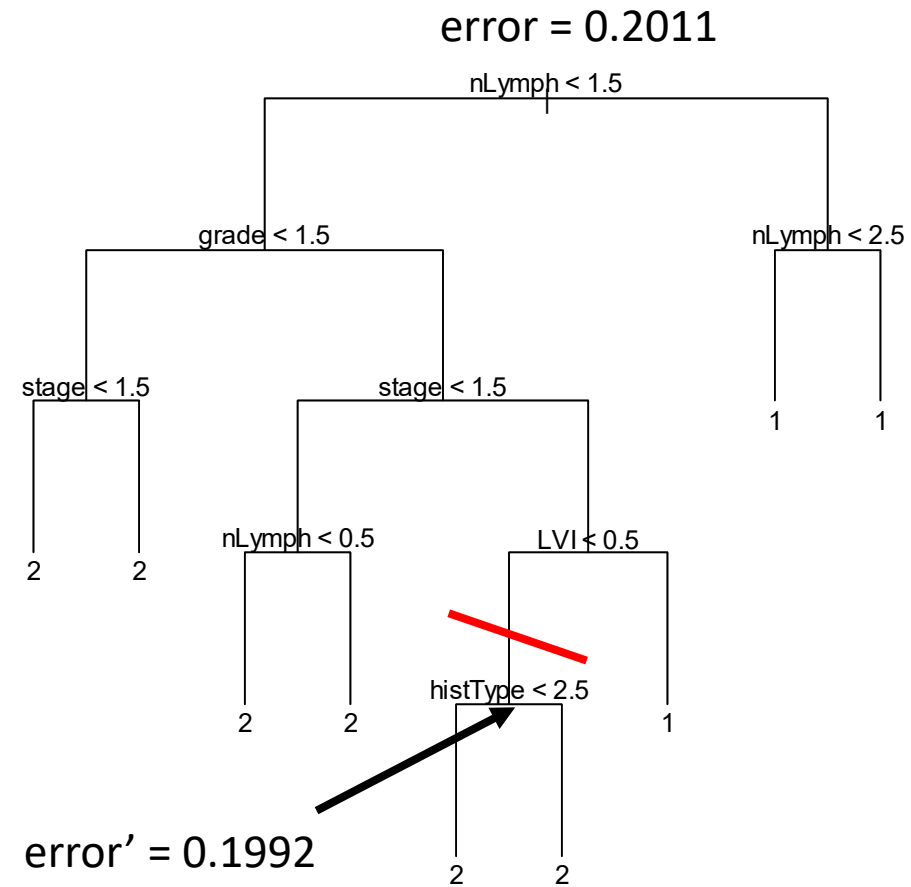
Snip,...

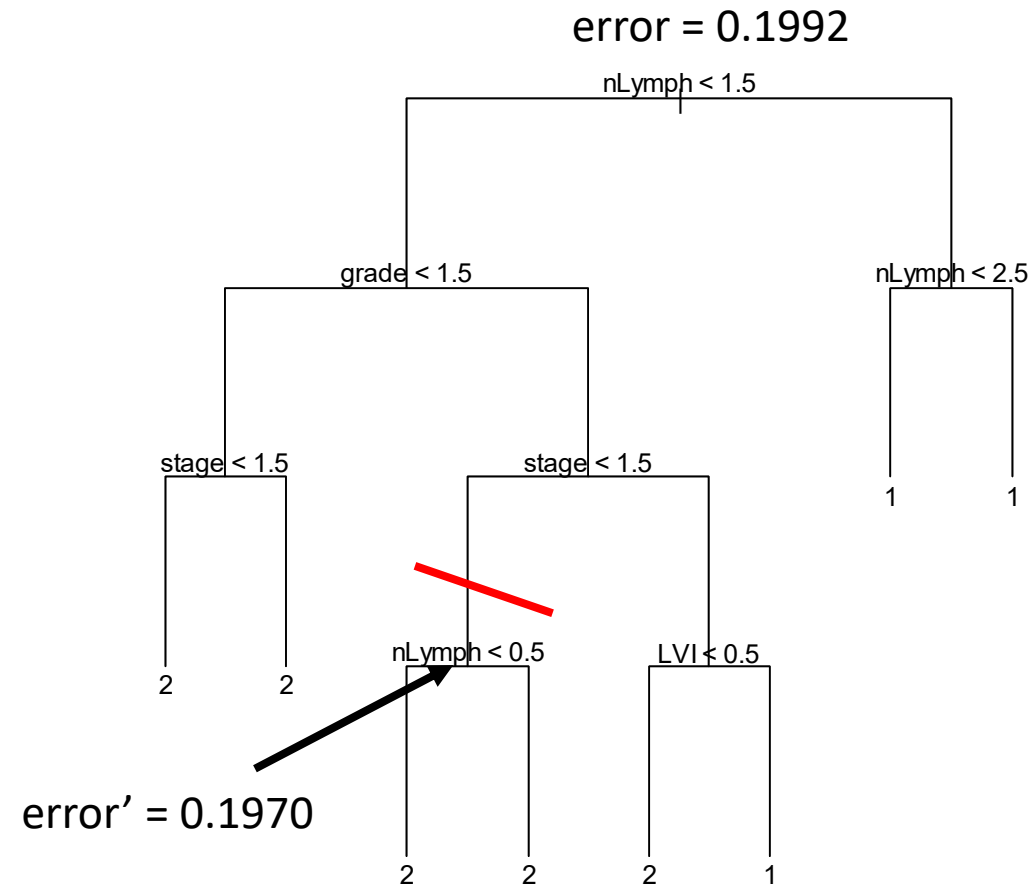
Snip,...

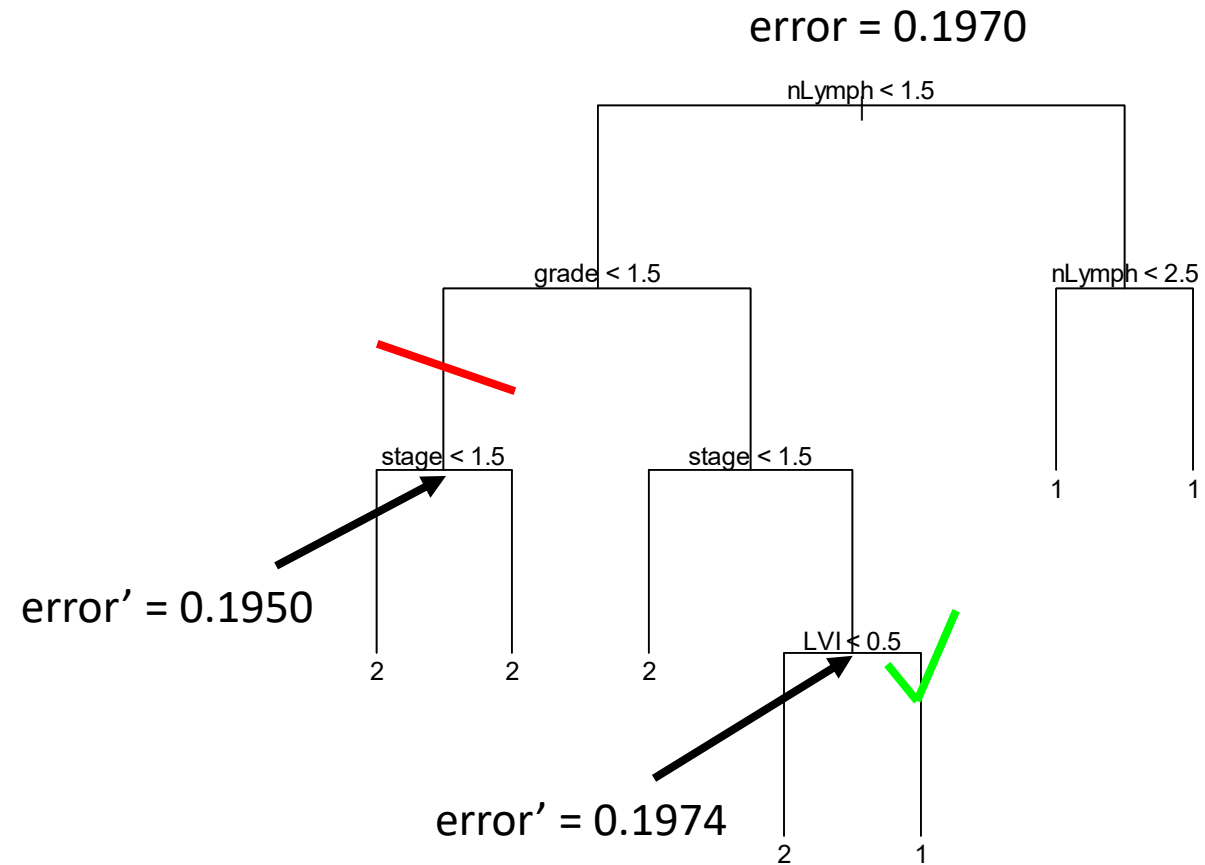
Snip,...

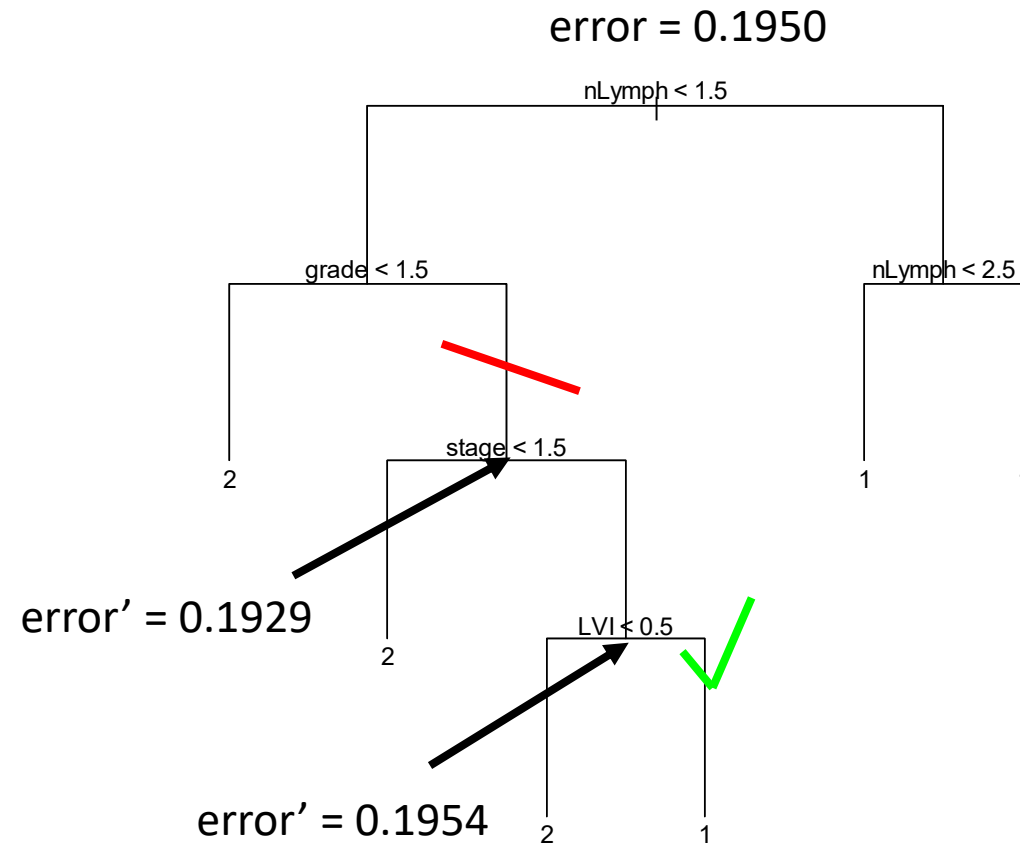
Snip,...

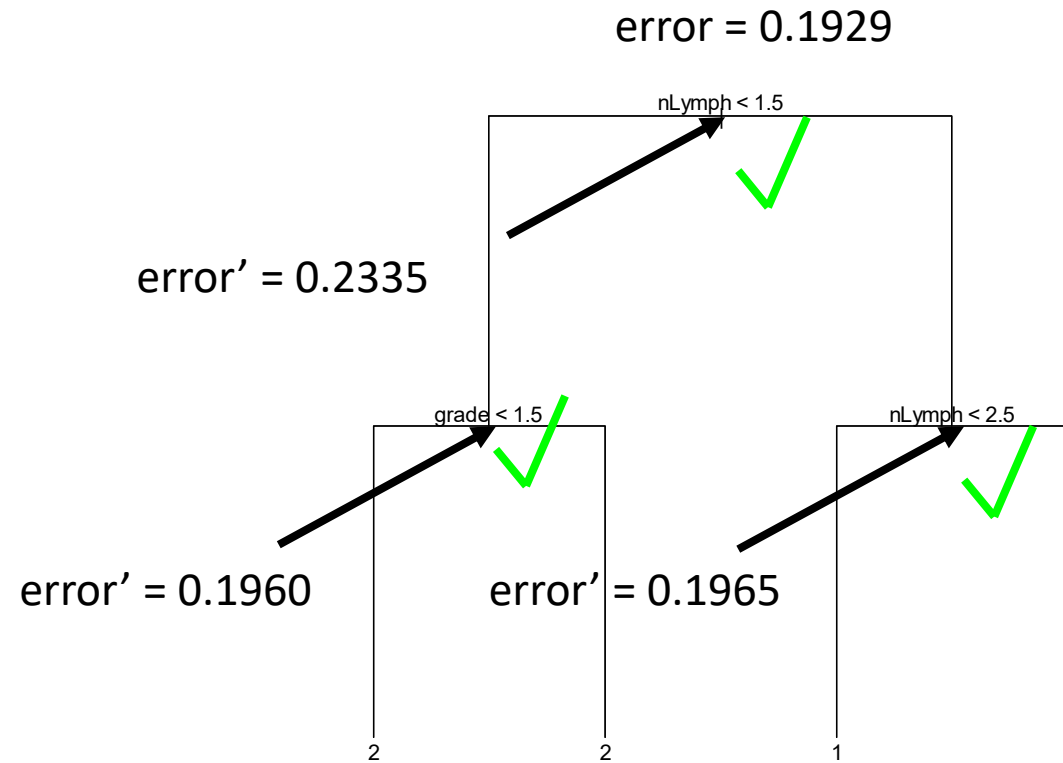
Snip,...

Snip,...

Pruned Tree

None of the remaining nodes justifies pruning.